

[ลานวัฒนธรรม]

สมปอง มุกดาร์ตน์

กองกิจการนักศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สี่ส้นของความศรัทธา : เรือพระโคกโพธิ์ในปัจจุบัน

ประเพณีชักพระ หรือภาษาถิ่นเรียกว่าลากพระ เป็นประเพณีท้องถิ่นของภาคใต้ ซึ่งเป็นประเพณีทำบุญในวันออกพรรษา ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 เชื่อกันว่าเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปประจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อโปรดพระมารดา เมื่อครบพรรษาจึงเสด็จมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนจึงมารอรับเสด็จ แล้วอัญเชิญพระพุทธเจ้าขึ้นประทับบนบุษบกแล้วแห่ไปรอบ ๆ เมืองเพื่อเป็นสิริมงคลกับบ้านเมือง

ประเพณีชักพระเป็นประเพณีพราหมณ์ ศาสนิกชนและพุทธศาสนิกชนปฏิบัติสืบต่อกันมา สันนิษฐานว่าประเพณีนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอินเดีย ที่นิยมเอาเทวรูปออกแห่ในโอกาสต่างๆ ต่อมาพุทธศาสนิกชนได้นำเอาคติความเชื่อดังกล่าวมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับความเชื่อทางพุทธศาสนา ประเพณีชักพระเล่ากันเป็นเชิงพุทธตำนานว่า หลังจากพระพุทธองค์ทรงกระทำยมกปาฏิหาริย์ปราบเดียรถีย์ ณ ป่ามะม่วง กรุงสาวัตถีแล้ว ได้เสด็จไปจำพรรษา ณ ดาวดึงส์เพื่อโปรดพุทธมารดา ซึ่งขณะนั้นทรงจุติเป็นมหายานาเทพ สถิตอยู่ ณ ดุสิตเทพพิภพตลอดพรรษา พระพุทธองค์ทรงประกาศพระคุณของมารดาแก่เทวสมาคมและแสดงพระอภิธรรมโปรดพุทธมารดา 7 คัมภีร์ จนพระมหายานาเทพและเทพดาในเทวสมาคมบรรลุโสดาบันหมด

ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 อันเป็นวันสุดท้ายของพรรษา พระพุทธองค์ได้เสด็จกลับมนุษย์โลกทางบันไดทิพย์ที่พระอินทร์นิรมิตถวาย บันไดนี้ทอดจากภูเขาสิเนนุราชที่ตั้งสวรรค์ชั้นดุสิตมายังประตูนครสังกัสสะ ประกอบด้วย บันไดทอง บันไดเงิน และบันไดแก้ว บันไดทองนั้นสำหรับเทพดา มาส่งเสด็จอยู่เบื้องขวาของพระพุทธองค์ บันไดเงินสำหรับพรหมมาส่งเสด็จอยู่เบื้องซ้ายของพระพุทธองค์ และบันไดแก้วสำหรับพระพุทธองค์อยู่ตรงกลาง

เมื่อพระพุทธองค์เสด็จมาถึงประตูนครสังกัสสะตอนเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันออกพรรษานั้น พุทธศาสนิกชนที่ทราบกำหนดการเสด็จกลับของพระพุทธองค์จากพระโมคคัลลานได้มารอรับเสด็จอย่างเนืองแน่น พร้อมกับเตรียมภัตตาหารไปถวายด้วย แต่

เนื่องจากพุทธศาสนิกชนที่มารอรับเสด็จมีเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถจะเข้าไปถวายภัตตาหารถึงพระพุทธรองค์ได้ทั่วทุกคน จึงจำเป็นต้องเอาภัตตาหารห่อใบไม้ส่งต่อๆ กันเข้าไปถวาย ส่วนคนที่อยู่ไกลออกไปมากๆ จะส่งต่อๆ กันก็ไม่ทันใจ จึงใช้วิธีห่อภัตตาหารด้วยใบไม้โยนไปบ้างบ้าง เข้าไปถวายเป็นที่ไกลหล โดยถือว่าเป็นการถวายที่ตั้งใจด้วยความบริสุทธิ์ ด้วยแรงอธิษฐาน และอธิษฐานแห่งพระพุทธรองค์ภัตตาหารเหล่านั้นไปตกในบาตรของพระพุทธรองค์ทั้งสิ้น เหตุนี้จึงเกิดประเพณี “ห่อต้ม” “ห่อปิด” ขึ้นเพื่อเป็นการแสดงถึงความปีติยินดีที่พระพุทธรองค์เสด็จกลับจากดาวดึงส์ พุทธศาสนิกชนได้อัญเชิญพระพุทธรองค์ขึ้นประทับบนบุษบกที่เตรียมไว้ แล้วแห่แหนกันไปยังที่ประทับของพระพุทธรองค์ ครั้นเลยพุทธกาลมาแล้วและเมื่อมีพระพุทธรูปขึ้น พุทธศาสนิกชนจึงนำเอาพระพุทธรูปยกแห่แหนสมมติแทนพระพุทธรองค์

ความเป็นมาประเพณีชักพระของอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ประเพณีชักพระของอำเภอโคกโพธิ์ จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี มีประชาชนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในละแวกใกล้เคียงให้ความสนใจและเยี่ยมชมความงามของเรือพระเป็นจำนวนมาก เป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นหลังเห็นถึงความสำคัญและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ประวัติความเป็นมาของประเพณีชักพระอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นประเพณีเก่าแก่ตามความเชื่อในศาสนาพุทธ ซึ่งเชื่อว่าเรือพระเป็นพาหนะที่พระพุทธเจ้าใช้ลงมายังโลกมนุษย์ จึงจัดงานชักพระขึ้นมา ส่วนใน 3 จังหวัดชายแดน

ภาคใต้มีงานชักพระที่ใหญ่ที่สุดที่อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เล่ากันว่าเดิมที่มีการสร้างพนมพระเพื่อรับผลไม้จากชาวบ้านที่นำมาถวายพระในวันออกพรรษา ต่อมาผลไม้ที่ชาวบ้านนำมาทำบุญมีจำนวนมากจนหมากันไม่ไหวจึงเปลี่ยนมาทำรถลากแทน ตกแต่งรถด้วยดอกไม้ ใบไม้ ทองถิ่น (ใบสีเหลือง) ต่อเติมยอดพนมแล้วเรียกเรือที่ลากไปบนดินว่า “พนมเรือพระ” (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. 2552) ก่อนวันงานชาวบ้านจะมาช่วยกันประดับตกแต่งเรือพระ วัดใดที่มีพระที่มีฝีมือช่างก็จะออกมาช่วยชาวบ้านทำเรือที่ประดับด้วยกระดาษทอง แกะลายกนก ประเพณีชักพระของอำเภอโคกโพธิ์เป็นประเพณีท้องถิ่นของภาคใต้ ซึ่งเป็นประเพณีทำบุญวันออกพรรษาตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันที่พุทธศาสนิกชนปฏิบัติสืบทอดกันมา เชื่อกันว่าพระพุทธเจ้าเสด็จลงมาโปรดโลกมนุษย์ และได้อัญเชิญพระพุทธเจ้าขึ้นประทับบนบุษบก (เรือพระ) แห่ไปรอบๆ ตัวเมืองเพื่อเป็นสิริมงคลกับบ้านเมือง ซึ่งตัวบุษบกประดับด้วยดอกไม้และลวดลายต่างๆ เพื่อความสวยงาม ในงานมีการจำหน่ายสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ และมีการแสดงของแต่ละหมู่บ้าน การแข่งขันตีกลองเรือพระ การแข่งขันแทงต้ม ในการจัดงานครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น

คนเฒ่าเล่าให้ฟัง : ประเพณีชักพระโคกโพธิ์เมื่อวันวาน

จากการสัมภาษณ์อาจารย์สุชีพ จองเดิม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาประดู่ หนึ่งในคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอโคกโพธิ์ เมื่อวันจันทร์ที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2552 ว่าจากการที่ได้ศึกษาประวัติประเพณีชักพระอำเภอโคกโพธิ์และ

สอบถามจากคนเฒ่า คนแก่ เล่าให้ฟังว่า ในราวปี พ.ศ.2475 ทางวัดมะเดื่อทอง (วัดกะเมาะ) ได้ริเริ่มใช้กระดาษสีนำมาติดยอดพนมแทนใบสีเหลือง โดยทำยอดพนมเรือพระเป็นชั้นๆ และนำกระดาษสีต่างๆ มาติดบนหลังคายอดพนม โดยนำกระดาษสีมาฉีกเป็นริ้วๆ เพื่อให้กระดาษอ่อนตัว เรียกว่า “การติดกระดาษฉีก” จนกระทั่งมีการวิวัฒนาการมาเป็นการนำกระดาษสีมาทับซ้อนกันแล้วแกะเป็นลวดลาย

ต่อมาในปี พ.ศ.2482 ท่านพระครูมานิตสมณคุณ (หลวงพ่อสีพุ่ม) เจ้าอาวาสวัดมะเดื่อทอง และเป็นเจ้าคณะอำเภอโคกโพธิ์ได้คิดว่าตอนที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นั้น พระองค์ท่านเสด็จลงมาทางบันไดพญานาค ท่านจึงริเริ่มในการทำเรือพระโดยให้มีพญานาค 2 ตัว ประกอบฐานเรือพระ ในปี พ.ศ. 2490 ท่านพระครูญาณวิมล (เจ้าคณะอำเภอ) ได้ย้ายสถานที่ชุมนุมเรือพระมาอยู่ที่สนามโรงเรียนประชาบาล ตำบลโคกโพธิ์ (โรงเรียนบ้านโคกโพธิ์ในปัจจุบัน) ในช่วงนี้เอง พ.ต.อ.พระยาheim ประยูรทกร (หลา จิปีภพ) ตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจภูธร มณฑลปัตตานี ได้มอบรางวัลการประกวดเรือพระครั้งแรก คือ รางวัลที่ 1 นาฬิกาแขวน 1 เรือน (นาฬิกาหัวม้า) รางวัลที่ 2 น้ำมันก๊าด 3 ปี๊บ รางวัลที่ 3 น้ำมันก๊าด 2 ปี๊บ และรางวัลชมเชยทุกลำ รางวัลละ 1 ปี๊บ ผลการประกวดปรากฏว่าเรือพระวัดมะเดื่อทอง (กาเมาะ) ได้รับรางวัลชนะเลิศ วัดมะเดื่อทองได้เน้นการสอดสี โดยใช้กระดาษสีแดงทองเป็นหลัก และชาวบ้านเรียกติดปากเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่แต่งชุดสีแดงว่า “แดงเหมือนเรือเมาะ” และในปัจจุบันวัดมะเดื่อทองยังคงอนุรักษ์เรือพระแบบโบราณ รองชนะเลิศอันดับหนึ่ง คือ เรือพระจากวัดสุนทรวารีย์ (ป่าไผ่)

ได้เน้นการสอดสี โดยใช้กระดาษสีเหลืองทองเป็นหลักและชาวบ้านเรียกติดปากเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่แต่งชุดสีเหลืองว่า “เหลืองเหมือนเรือป่าไผ่” และรองชนะเลิศอันดับสอง คือ เรือพระจากวัดโมลินีนิมิต (หรั่ง) โดยวัดโมลินีนิมิตได้เน้นการสอดสีใช้กระดาษสีเขียวเป็นหลักและชาวบ้านเรียกติดปากเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่แต่งชุดสีเขียวว่า “เขียวเหมือนเรือหรั่ง”

ในปี พ.ศ.2496 พระครูวิรัชโสภณ (หลวงพ่อแดง สุนทรโร) ได้มีแนวคิดจัดให้มีมหรสพมาแสดง โดยได้นำหนังตะลุงคณะหนึ่งกัน ทองหล่อ จังหวัดสงขลา และมโนราห์เดิม จากจังหวัดตรัง มาแสดงในงาน และเก็บค่าผ่านประตูคนละ 2 บาท นำเงินที่ได้ทั้งหมดมาจัดเป็นรางวัลเรือพระและค่ามหรสพ แล้วเงินรายได้ที่เหลือนำไปพัฒนาวัดต่างๆ ในอำเภอโคกโพธิ์

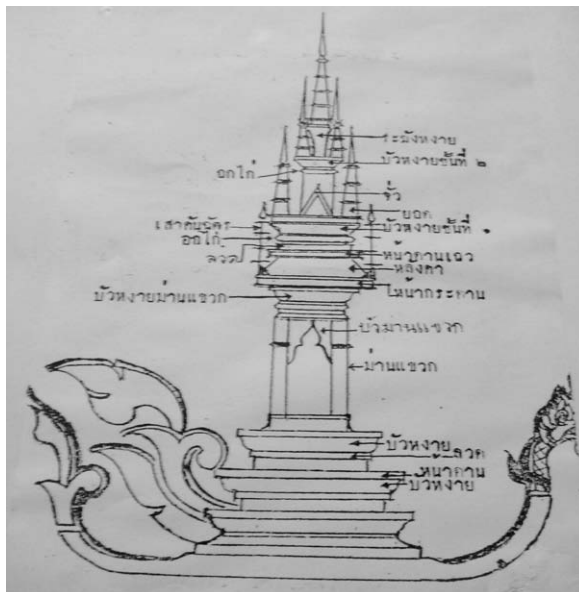
ยุคเปลี่ยนแปลง ในปี พ.ศ.2502 นายกุศลศานติธรรม นายอำเภอโคกโพธิ์ ได้กำหนดให้ม้งงานเพิ่มขึ้นเป็น 3 วัน 3 คืนและได้ประกาศให้ม้งงานประเพณีของอำเภอ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ยุคเสื่อม (ยุคพ่อค้า) ในปี พ.ศ.2523 อำเภอโคกโพธิ์ได้เปิดให้พ่อค้าประมูลจัดงาน ภาคสวนสนุกหน้าสนามโรงเรียนบ้านโคกโพธิ์ ส่วนภาคศาสนาจัดโดยสำนักงานศึกษาธิการอำเภอโคกโพธิ์ ในปีนี้เอง ภาคสวนสนุกหน้าสนามโรงเรียนบ้านโคกโพธิ์มีผู้ไม่ประสงค์ดีได้ขวางป่าระเบิดบริเวณหน้าโรงแรมโนราห์เฉลิมทอง แฉล้ม จนทำให้ประชาชนได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมากและล้มตายถึงสองคน ทำให้ประเพณีชักพระอำเภอโคกโพธิ์ต้องล้มเลิกไปเป็นเวลาถึง 2 ปี

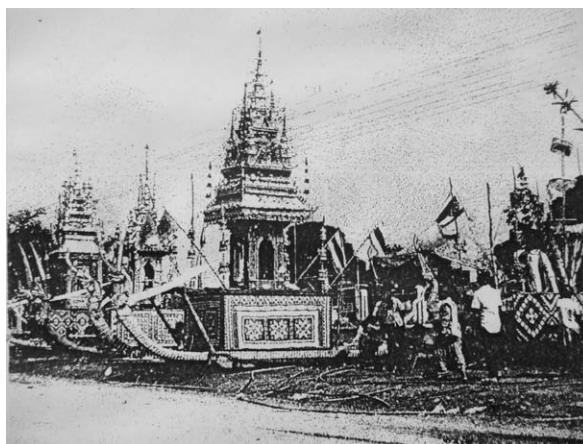
ยุคเริ่มฟื้นฟู ในปี พ.ศ.2525 นายเจริญภาอรุณพัฒน์ นายอำเภอโคกโพธิ์ ได้เริ่มฟื้นฟูการจัดงานชักพระเสียใหม่ ได้จัดให้มีการแสดง

มหรสพทุกชนิด ทั้งหนังตะลุง มโนราห์ ดนตรี และได้เชิญดาราทีวีที่โด่งดังในขณะนั้น เช่น พลพล พลพร “พระเอกจากเรื่อง ดาวพระศุกร์” มยุรา ธนบุตร ดารานำในเรื่อง “ผู้หญิงคนนั้นชื่อ บุญรอด” ปรีศนา วงศ์ศิริ นางเอกทีวีที่กำลังโด่งดัง และได้นิมนต์พระพยอม กัลยาโณ แห่งวัดสวนแก้ว มาปาฐกถาธรรมในงานด้วย

ยุคประสานใจ ในปี พ.ศ.2528 นายเชียร สุวรรณรัตน์ นายอำเภอโคกโพธิ์ได้รับผิดชอบจัดงานทั้งหมด โดยได้แบ่งงานกันทำทุกส่วนราชการ เรือพระจากทุกวัดในอำเภอโคกโพธิ์ได้ร่วมกันชักเรือพระทั้งหมดทุกวัดและมีเรือจากต่างอำเภอมาเข้าร่วมจนถึงปัจจุบัน (สุชีพ จงเดิม : ม.ป.ป.)

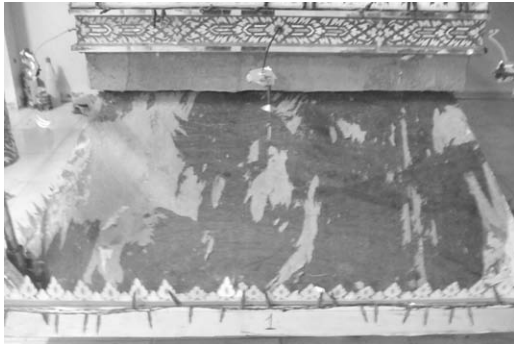
รูปที่ 1 โครงสร้างเรือพระแบบโบราณ
ที่มา : คนเฒ่าเล่าให้ฟัง ประเพณีชักพระอำเภอโคกโพธิ์

รูปที่ 2 ชุมนุมเรือพระอำเภอโคกโพธิ์
ที่มา : คนเฒ่าเล่าให้ฟัง ประเพณีชักพระอำเภอโคกโพธิ์

การทำเรือพระในประเพณีชักพระโคกโพธิ์ปัจจุบัน

การทำเรือพระในประเพณีชักพระอำเภอกอกโพธิ์ในปัจจุบัน ในที่นี้ขอเล่าเฉพาะขั้นตอนการทำเรือประเภทสวยงามและการแกะลวดลายของเรือพระดังนี้ นำไม้เนื้ออ่อนชนิดต่างๆ หรือบางครั้งใช้ทางของต้นระกำมาทำเป็นโครงสร้างของเรือพระ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนฐานเรือ ส่วนนอกเรือ และส่วนยอดเรือ ความสูงของแต่ละชั้นประมาณ 2-3 เมตร เมื่อได้ตัวเรือพระแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการทำลวดลายติดตัวเรือพระ

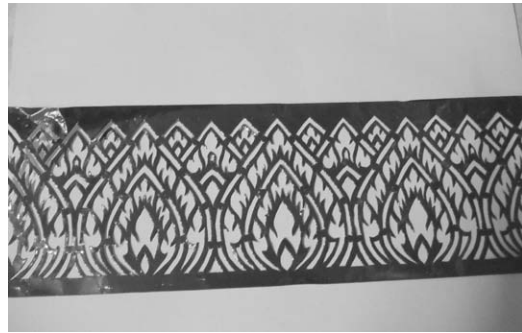

รูปที่ 3 ภาพแสดงเรือพระที่ยังไม่ได้ติดลายกนก

อุปกรณ์ในการทำลายกนกเรือ ได้แก่ กระจกสีต่างๆ เช่น สีเหลือง สีส้ม สีเขียว สีขาว สีชมพู สีแดงระกำ กระจกทองคำเปลวสีเหลือง สีแดงระกำ กระจกเขียนแบบ กาวลาเท็กซ์ กาวหนังติดกระจก ชูตอุปกรณ์แกะลาย (เหล็กขุด)

รูปที่ 4 ภาพแสดงมีดแกะลายกนก (เหล็กขุด) ใบบิดเป็นเหล็ก ด้ามทำจากไม้เนื้ออ่อน

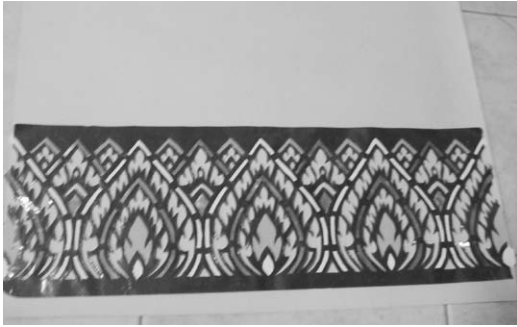

รูปที่ 5 ภาพแสดงลายกนกเรือพระก่อนสอดสี

นำกระจกสีแดงระกำมาวางซ้อนกันหลายๆ ชั้นตามจำนวนลายกนกแต่ละแบบที่ต้องการ แล้วทับด้วยกระจกเขียนแบบ แล้วเย็บด้วยลวดเย็บกระจกและตอกด้วยหมุดเย็บกระจก เพื่อป้องกันการเลื่อนของกระจกเวลาแกะลาย เมื่อได้กระจกตามจำนวนที่ต้องการแล้วก็วาดลวดลายลงบนกระจกตามลายที่ต้องการ ส่วนมากลวดลายที่ใช้กันจะเป็นลายไทยโบราณ แกะลายกับมือโดยใช้แผ่นเหล็กทำให้แหลมเป็นตามีดเล็กๆ สำหรับแกะกระจก ภาษาช่างเรียกว่า “เหล็กขุด” แต่ช่างทำเรือพระบางรายได้ใช้เทคโนโลยีในการทำลายกนกโดยการใช้อุปกรณ์

รูปที่ 6 ภาพแสดงการสอดสีลายกนกเรือพระ โดยนำกระจกสีต่างๆ มาตัดเป็นเส้นเล็กๆ ติดตามช่องว่างของแบบ

รูปที่ 7 ภาพแสดงลายกนกเรือพระที่สอด้สีแล้ว

เมื่อได้ลายที่ต้องการแล้วขั้นต่อไปเป็นการใส่สีให้กับลาย ภาษาช่างเรียกว่า “สอด้สี” การสอด้สีเป็นการฝึกสมาธิอย่างหนึ่งของผู้สอด้สี ถ้าจิตใจไม่ตั้งมั่น ไม่มีสมาธิกับสิ่งที่ทำอยู่ จะทำให้การสอด้สีลวดลายผิดพลาด ทำให้ต้องเสียเวลามาแก้ไข ถ้าแก้ไขไม่ได้ก็ต้องซุดลายใหม่ และอาจจะไม่เหมือนเดิมหรือมีรอยตำหนิได้ การสอด้สีสิ่งที่ต้องระวังและมองข้ามไม่ได้คือต้องเช็ครอยกาวยอกให้หมด มิฉะนั้นจะติดแผ่นต่อไปได้ อาจทำให้ลวดลายขาดได้ เมื่อสอด้สีลวดลายต่างๆ ครบตามต้องการแล้ว ให้นำกระดาษสีมาทากาวแล้วทับลวดลายอีกทีหนึ่ง ติดลวดลายให้เรียบ การติดลวดลายนี้ดูแล้วบางท่านคิดว่าง่าย

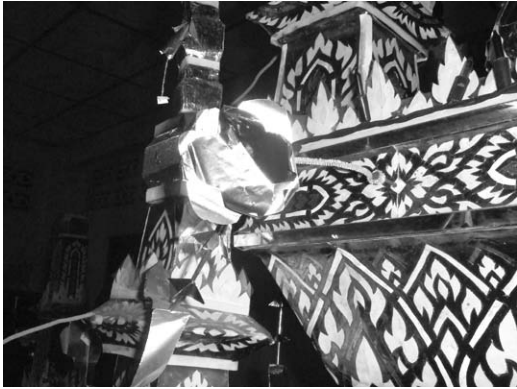
รูปที่ 8 ภาพแสดงการทับลายกนกเรือพระ ต้องตรวจเช็คความเรียบร้อย

แต่ในความเป็นจริงแล้วต้องใช้เทคนิคเฉพาะตัวพอสมควร และอุปกรณ์อีกอย่างหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือ ขวด ขวดแก้วทรงกระบอกนี้แหละนำมากลิ้งเพื่อไล่อากาศและทำให้ลวดลายติดแน่นขึ้น และต้องเก็บรายละเอียดของลวดลายที่ไม่เรียบร้อย

เมื่อได้ลายกนกที่สอด้สีเรียบร้อยแล้วก็นำลายกนกมาติดที่ตัวเรือ ในแต่ละชั้นต้องติดลายให้ได้กึ่งกลางของตัวเรือพระ การติดลายนี้ก็ต้องใช้ความละเอียดและความประณีตพอสมควร ต้องติดลวดลายให้ต่อเนื่องกัน มองแล้วเป็นลาย

รูปที่ 9 ภาพแสดงการติดลายกนกและการประดับกระจก

รูปที่ 10 ภาพแสดงการประดับเรือพระด้วยดอก
สะท้าน เนื่องจากเวลาปะทะกับลมจะมีความ
เคลื่อนไหวให้ดูมีชีวิตชีวา

เดียวกันเป็นกระดาดขี้ผึ้งเดียวกัน ต้องตรวจเช็ค
ความเรียบร้อยติดลวดลายทั้ง 3 ส่วนให้มีตำหนิ
น้อยที่สุด เมื่อติดลวดลายทั่วทั้งตัวเรือพระแล้ว
ต้องตกแต่งเพิ่มความสวยงามความน่าสนใจของ
เรือพระโดยการติดกระจก นำกระจกเป็นแผ่นมา
ตัดเป็นเส้นเล็กๆ ขนาด 1 เซนติเมตร ติดบริเวณ
ขอบสั้นรอบๆ ตัวเรือพระ เพื่อทำให้เกิดความ
แวววาวสะท้อนแสง ทั้งแสงอาทิตย์ตอนกลางวัน
และแสงไฟประดับในตอนกลางคืน

ขั้นสุดท้ายในการตกแต่ง คือ การตกแต่ง
ด้วยดอกสะท้าน การทำดอกสะท้านต้องใช้กระดาษ
ทองคำเปลวสีต่างๆ เช่น สีทอง สีเขียว สีขาว สี
แดง แล้วแต่ความต้องการจะใช้สีอะไร ตัดกระดาษ
เป็นรูปกลีบดอกและใช้ลวดก้ามหอยทำเป็นก้าน
ดอก แล้วนำมาติดประดับรอบๆ ตัวเรือพระ เมื่อ
ดอกสะท้านโดนลมพัดก็จะพลิ้วไหวตามกระแสลม
มองแล้วสวยงามสะท้อนแสงระยิบระยับ

ในคำคืนวันออกพรรษาจะมีชาวบ้านออกมา
บริเวณวัด ชาวบ้านเรียกว่าการ “แห่เรือพระ”
มีการอัญเชิญพระลาก (เปรียบเสมือนตัวแทน

รูปที่ 11 ภาพแสดงการประดับไฟตกแต่งเรือพระ

ของพระพุทธเจ้าขึ้นประทับบนบุษบก) มา
ประดิษฐานบนเรือพระ เตรียมความพร้อมทุก
อย่าง และตีกลองเพื่อส่งสัญญาณว่าเรือพระเสร็จ
เรียบร้อยแล้วและพร้อมที่จะลากพระหรือชักพระ
ในวันรุ่งขึ้น ซึ่งตรงกับแรม 1 ค่ำ เดือน 11

ในเช้าวันนั้นชาวบ้านทั้งหมดจะนำปิ่นโต
มาทำบุญเลี้ยงพระในตอนเช้าและจะร่วมกันลาก
เรือพระไปยังลานหน้าอำเภอโคกโพธิ์ ระหว่าง
ทางจะมีชาวบ้านมารอทำบุญและจะทำขนมต้ม
ห่อด้วยใบกะพ้อเป็นรูปสามเหลี่ยมหรือข้าวหลาม
มาแขวนไว้บริเวณหัวพญานาคทั้งด้านซ้าย
และขวาของตัวเรือพระ การทำขนมต้มมาใส่
หน้าเรือพระหรือมาแขวนที่ปากพญานาคนี้
ชาวบ้านบางคนได้บนบานไว้ว่าถ้าหายจากเจ็บ
ไข้ไม่สบายจะทำขนมต้มมาใส่เรือพระ ซึ่งเป็น

รูปที่ 12 บรรยากาศงานชักพระอำเภอโคกโพธิ์ ปี 2552

ความเชื่อส่วนบุคคล เมื่อช่วยกันลากไปจนใกล้ถึงอำเภอโคกโพธิ์จะมีการประกวดริ้วขบวนของเรือพระแต่ละวัด เมื่อนำเรือพระมาถึงบริเวณลานหน้าอำเภอโคกโพธิ์ และแบ่งการจอดเรือพระตามแต่ละประเภทต่างๆ เรือพระจะแสดงอยู่ในงานประกวดประมาณ 3-4 คืน การประกวดเรือพระจะมีโล่และเงินรางวัลให้กับวัดที่ชนะการประกวด ในงานมีการจำหน่ายสินค้ามากมาย สินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ สินค้าประดิษฐ์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน และมีการแสดงมหรสพทั้งลิเก มโนราห์ หนังตะลุง หนังกลางแปลง การแสดงของหมู่บ้าน และกลุ่มแม่บ้านทุกหมู่บ้าน เมื่อเสร็จงานชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านจะมาช่วยกันลากเรือพระกลับวัด เป็นการสิ้นสุดประเพณีชักพระในปีนั้นๆ

คำคืนวันออกพรรษาจะมีชาวบ้านออกมาบริเวณวัด ชาวบ้านเรียกว่าการ “แห่เรือพระ” มีการอัญเชิญพระลากมาประดิษฐานบนเรือพระเตรียมความพร้อมทุกอย่าง และพร้อมที่จะลากพระหรือชักพระในวันรุ่งขึ้น ซึ่งตรงกับแรม 1 ค่ำ เดือน 11

จะเห็นได้ว่า ประเพณีชักพระเป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมดั้งเดิมสู่เยาวชนรุ่นหลัง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของช่าง เช่น การแกะลายกนกและขั้นตอนการทำเรือพระแบบโบราณ การสร้างความรัก ความผูกพัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสร้างความสามัคคีในชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้พบปะกันและร่วมแรงร่วมใจในการทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน และปลูกฝังวัฒนธรรมความดีงามให้กับเยาวชนรุ่นหลัง ให้เป็นแบบอย่างที่ดีของการอยู่ร่วมกันของสังคมด้วย (๕)

เอกสารอ้างอิง

มานุษยวิทยาสรีนทร, ศูนย์. 2552. **คู่มือวิถีการจัดกันฉันมิตรชายแดนใต้ ทักษะวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสรีนทร. หน้า 112.
สุชีพ จงเดิม. ม.ป.ป. **คนเฒ่าเล่าให้ฟัง ประเพณีชักพระโคกโพธิ์**. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.